

Pomorski Uniwersytet Medyczny w Szczecinie

KATEDRA I KLINIKA CHOROÓB SKÓRNYCH I WENERYCZNYCH

Kierownik: prof. dr hab. n med. Mariola Marchlewicz

Włdw
Uniwersytet Medyczny we Wrocławiu
RADA DYSCYPLINY NAUKI MEDYCZNE
Zastępca przewodniczącego
M. Podhorska-Okolok
prof. dr hab. Marzenna Podhorska-Okolok

Szczecin 26 sierpnia 2024r.

Ocena rozprawy doktorskiej

Lek. Karolina Świerczyńska-Mróż

Cykl publikacji powiązanych tematycznie

Tytuł rozprawy „Kliniczne i patogenetyczne aspekty świądu mocznicowego”

Promotor: dr hab. n. med. Rafał Białynicki-Birula

Uwagi ogólne

Świąd to trudne do zniesienia uczucie, prowadzące do drapania, występuje zarówno w pierwotnych chorobach skóry, jak również w licznych schorzeniach ogólnoustrojowych. Jeżeli utrzymuje się ponad 6 miesięcy, jest to świąd przewlekły. Wyróżnia się sześć kategorii świądu: (I) świąd skórny, (II) świąd układowy, (III) świąd neurologiczny, (IV) świąd psychogeny, (V) świąd mieszany i (VI) świąd o nieznannej etiologii. Świąd występuje u ponad 1/3. dializowanych pacjentów z przewlekłą chorobą nerek, znacznie pogarszając jakość ich życia. Według aktualnej wiedzy najważniejszymi czynnikami wpływającymi na odczuwanie świądu u pacjentów dializowanych są: dysfunkcja układu immunologicznego, neuropatia, dysregulacja transmisji opioidów, nagromadzenie toksyn mocznicowych, suchość skóry i zaburzenia gospodarki wapniowo-fosforanowej. Wykazano, że wzrost stężenia niektórych mediatorów prozapalnych (IL-31) może indukować świąd mocznicowy. Istnieje również hipoteza mówiąca o roli toksyn mocznicowych, głównie siarczanu indoksyli i siarczanu p-krezolu w wywoływaniu świądu. Mimo obecnego wielostopniowego podejścia do terapii świądu mocznicowego, nawracający i utrzymujący się charakter choroby powoduje częste niepowodzenia terapeutyczne.

Niestety, mimo badań przeprowadzanych w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat, etiopatogeneza świądu mocznicowego nadal nie została w pełni wyjaśniona i skuteczna terapia tego problemu pozostaje wyzwaniem w praktyce klinicznej.

Stąd tematyka poruszana przez Doktorantkę jest szczególnie istotna ze względu na częstość występowania świądu mocznicowego, jego negatywny wpływ na jakość życia pacjentów oraz złożony charakter etiopatogenezy.

Ocena struktury rozprawy i zgodności z tytułem

Dysertacja doktorska jest zbiorem 4 publikacji, o łącznej punktacji MNiSW wynoszącej 380 punktów i IF: 12,255, z opracowaniem teoretycznym wszystkich artykułów. Rozprawa autorstwa lek. Karoliny Świerczyńskiej-Mróż, zatytułowana „Kliniczne i patogenetyczne aspekty świądu mocznicowego” obejmuje: Wykaz cyklu 4. publikacji uwzględniający tytuł, nazwę czasopisma, w którym opublikowano artykuł, rok, strony; następnie - Wykaz skrótów, Omówienie rozprawy doktorskiej: wstęp, cel badań, problemy badawcze, Podsumowanie wyników, Etyka, Wnioski; w dalszej kolejności - Cykl publikacji powiązanych tematycznie; Streszczenie w języku polskim i angielskim, Opinię Komisji Bioetycznej, CV, Dorobek naukowy (8 publikacji z IF = 23,755 + 1 publikacja bez IF, o łącznej punktacji ministerialnej – 775 pkt.) oraz Oświadczenia współautorów.

W opinii recenzenta, Doktorantka być może powinna, prezentując dzieło przedstawić również udział procentowy swój i każdego ze współautorów w tworzeniu każdej z publikacji obejmującej Cykl prac.

Piśmiennictwo, wykorzystane w cyklu prac, dobrane jest prawidłowo do poruszanej tematyki są to pozycje anglojęzyczne. Doktorantka prawidłowo cytowała poszczególne pozycje literaturowe.

Ocena zawartości treściowej

Cześć pierwsza (Wstęp) napisana jest z dużą starannością. Doktorantka przedstawiła definicję i podział świądu. Szczególnie skupiła się na świądzie mocznicowym, podkreślając, że mimo trwających od wielu lat badań, jego etiologia nie została wyjaśniona i jego skuteczne leczenie nadal stanowi poważne wyzwanie zarówno dla nefrologów, jak i dermatologów.

Doktorantka wskazała również, że dermatolodzy nie mieli dotychczas polskojęzycznej skali dedykowanej ocenie świądu w przewlekłej chorobie nerek. Jednocześnie podkreśliła, że zwalidowanie polskojęzycznej wersji takiej skali mogłoby

wpłynąć na podejmowanie decyzji klinicznych, dobór terapii i ocenę jej skuteczności. Według aktualnej wiedzy najważniejsze czynniki patogenetyczne, które wpływają na odczuwanie świądu u pacjentów dializowanych to: dysfunkcja układu immunologicznego, neuropatia, dysregulacja transmisji opioidów, nagromadzenie toksyn mocznicowych, suchość skóry oraz zaburzenia gospodarki wapniowo-fosforanowej. Dodatkowo, w wielu badaniach wykazano, że wzrost stężenia mediatorów prozapalnych może indukować świąd mocznicowy, np. IL-31 jest cytokiną o udowodnionym wpływie na obecność i intensywność świądu w wielu zapalnych dermatozach. Poza tym istnieje hipoteza, że toksyny mocznicowe (siarczanu indoksyłu (IS) i siarczanu p-krezolu (PCS)) zatrzymywane w organizmie pacjentów z niewydolnością nerek, mogą negatywnie oddziaływać na funkcje biologiczne organizmu. Doktorantka podkreśliła, że skuteczna terapia świądu u pacjentów z chorobami nerek, pozostaje wyzwaniem w praktyce klinicznej. Wskazała możliwe do zastosowania i rekomendowane metody terapeutyczne, jak: fototerapia UVB oraz terapie miejscowe, z wykorzystaniem inhibitorów kalcyneuryny, mocznika lub emolientów. W leczeniu ogólnym wymieniła: jedyny lek posiadający rejestrację: difelikefalinę, a także leki przeciwpadaczkowe: gabapentynę i pregabalinę.

Wobec faktu, że świąd mocznicowy jest bardzo trudny do leczenia, dlatego celowe i konieczne są dalsze badania patogenezy świądu, co może skutkować nowymi, bardziej skutecznymi metodami terapeutycznymi, które zapewniają pacjentom poprawę kliniczną.

Dlatego też podjęcie tej tematyki badań uważam za bardzo aktualne i ważne zarówno z naukowego, jak i praktycznego punktu widzenia.

W dalszej części Doktorantka poprawnie sformułowała problemy badawcze, określiła główny cel pracy oraz cele szczegółowe.

Celem głównym przeprowadzonych badań, było stworzenie nowego, zwalidowanego kwestionariusza - Uraemic Pruritus in Dialysis Patient (UP-Dial), służącego do oceny świądu mocznicowego w praktyce klinicznej, a także poszukiwanie nowych czynników patogenetycznych świądu mocznicowego poprzez oznaczenie stężenia interleukiny 31 oraz toksyn mocznicowych we krwi pacjentów poddawanych hemodializom.

Cele szczegółowe to:

1. Dokonanie przeglądu piśmiennictwa dotyczącego epidemiologii, patogenezы oraz możliwości terapeutycznych świądu mocznicowego.
2. Tłumaczenie i walidacja polskiej wersji językowej nowego kwestionariusza punktowej skali świądu mocznicowego u chorych dializowanych - Uraemic Pruritus in Dialysis Patient (UP-Dial), służącego do scharakteryzowania świądu mocznicowego u pacjentów dializowanych.
3. Zbadanie stężenia interleukiny 31 w surowicy krwi pacjentów dializowanych oraz pacjentów z grupy kontrolnej.
4. Zbadanie stężenia toksyn mocznicowych związanych z białkami (wolnego i całkowitego siarczanu indoksyłu i siarczanu p-krezolu) u pacjentów dializowanych oraz w grupie kontrolnej.
5. Analiza stężeń badanych substancji między poszczególnymi grupami pacjentów oraz zbadanie korelacji poziomu stężeń badanych substancji z nasileniem świądu mocznicowego oraz jakością życia pacjentów.

Do analizы statystycznej w dwóch ostatnich badaniach wykorzystano oprogramowanie IBM SPSS Statistics v. 26 (SPSS Inc., Chicago, IL, USA). Zastosowano, w zależności od analizы, test U Manna–Whitneya, korelacje Spearmana lub Pearsona, test chi-kwadrat, jednokierunkową analizę wariancji rang Kruskala–Wallisa. **Dobór testów statystycznych i ich wykorzystanie uważam za prawidłowe.**

Podsumowanie wyników – w pracy poglądownej Doktorantka udowodniła, iż świąd mocznicowy (UP) to bardzo częsty, ale często lekceważony stan u pacjentów poddawanych hemodializom lub cierpiących na PChN, pogarszający ich jakość życia. Pomimo wielu badań etiopatogeneza UP nadal nie jest w pełni wyjaśniona. Przyszłe badania poszukujące nowych czynników odpowiedzialnych za UP mogą pomóc w opracowaniu nowych leków, skierowanych na konkretne molekuly biorące udział w patogenezie UP.

W badaniu dotyczącym walidacji kwestionariusza, wyniki potwierdziły bardzo dobrą spójność wewnętrzną, odtwarzalność oraz trafność zbieżną polskiej wersji kwestionariusza UP-Dial.

Doktorantka, w kolejnej pracy, wykazała że stężenie IL-31 w surowicy było znacząco wyższe w grupie pacjentów dializowanych zgłaszających świąd w porównaniu do pacjentów dializowanych nieodczuwających świądu. Ponadto istniała statystycznie istotna różnica w poziomach IL-31 między pacjentami poddawany dializie z i bez świądu oraz grupą kontrolną. Stężenia toksyn mocznicowych, związanych z białkami w surowicy, były istotnie wyższe zarówno u pacjentów hemodializowanych ze świądem, jak i u pacjentów hemodializowanych bez świądu w porównaniu ze zdrową grupą kontrolną. Nie zaobserwowano jednak istotnej różnicy w stężeniu wolnego i całkowitego IS oraz PCS w surowicy pomiędzy pacjentami zgłaszającymi UP, a pacjentami bez świądu. Nie stwierdzono również korelacji pomiędzy stężeniem PBUTs w surowicy, a nasileniem świądu ocenianym skalą NRS.

Doktorantka uzyskała **zgode Komisji Bioetycznej** Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu - Nr KB 253/2023 na przeprowadzenie badań.

Cykl prac rozpoczyna publikacja „Chronic Intractable Pruritus in Chronic Kidney Disease Patients: Prevalence, Impact, and Management Challenges - A Narrative Review” (*Ther Clin Risk Manag*, 2021, IF: 2,775, *Punktacja Ministerialna*: 70) o charakterze przeglądu systematycznego piśmiennictwa, które dotyczy charakterystyki świądu mocznicowego, epidemiologii, patogenety oraz możliwych dotychczas opcji terapeutycznych w leczeniu świądu mocznicowego. Przegląd dokonany przez Doktorantkę we wrześniu 2021 r. obejmował bazy danych takie jak: PubMed, ScienceDirect i Scholar Google, przy użyciu kluczowych słów: „świąd mocznicowy”, „świąd”, „przewlekła choroba nerek”, „hemodializa”. Doktorantka brała pod uwagę jedynie artykuły badawcze w języku angielskim. Do dalszej analizy włączyła manuskrypty pełnotekstowe dotyczące świądu mocznicowego, jego charakterystyki oraz terapii.

Kolejno, w drugiej publikacji, „Uraemic Pruritus in Dialysis Patient (UP-Dial) questionnaire: creation and validation of the Polish language version” (*Advances in Dermatology and Allergology*, 2022, IF – 1,4, MEiN – 70pkt.), dotyczącej zagadnień klinicznych przedstawiła wieloetapowy i złożony process tworzenia polskiej wersji językowej i walidacji kwestionariusza Uraemic Pruritus in Dialysis Patient (UP-Dial). Anglojęzyczną

wersję kwestionariusza Doktorantka otrzymała od autorów wersji oryginalnej. Za ich zgodą dokonała tłumaczenia i walidacji ankiety. została przeanalizowana pod kątem spójności i słownictwa przez dwujęzycznego eksperta. Po uzgodnieniu ostatecznej wersji Ankiety, została przeprowadzona walidacja na grupie 30 pacjentów przewlekle dializowanych, odczuwających świąd mocznicowy.

Trzecia, publikacja „The Serum Level of IL-31 in Patients with Chronic Kidney Disease-Associated Pruritus: What Can We Expect?” (*Toxins*, 2022, IF - 4,2; MEiN - 100pkt.) i czwarta, również interesująca publikacja „Serum Level of Protein-Bound Uraemic Toxins in Haemodialysis Patients with Chronic Kidney Disease-Associated Pruritus: Myths and Facts” (*J Clin Med*. 2023; IF-3,9; MEiN - 140pkt.), to oryginalne prace badawcze, w których Doktorantka oceniła stężenie interleukiny 31 oraz toksyn mocznicowych związanych z białkami (wolnego i całkowitego siarczanu indoksyłu i siarczanu p-krezolu) w surowicy pacjentów dializowanych. Badania przeprowadzono w latach 2020-2023 w Stacji Dializ Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego im. Jana Mikulicza-Radeckiego we Wrocławiu oraz w Stacji Dializ Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego w Opolu. Grupę badaną stanowili pełnoletni pacjenci poddawani hemodializie 2 lub 3 razy w tygodniu przez co najmniej 3 miesiące. Wszyscy pacjenci wyrazili pisemną, świadomą zgodę na udział w badaniu. Pacjentów podzielono na trzy grupy. Do grupy A włączono pacjentów hemodializowanych z UP, do grupy B włączono pacjentów hemodializowanych nie zgłaszających UP, a do grupy C osoby zdrowe stanowiące grupę kontrolną, które nie miały w przeszłości żadnych chorób związanych ze świądem. Zebrano od pacjentów szczegółowy wywiad (podstawowe dane demograficzne w tym płeć, wiek, przyczynę niewydolności nerek, czas trwania, rodzaj dostępu naczyniowego i historię dotyczącą wcześniejszego leczenia świądu). Wszyscy uczestnicy badania zostali poddani ogólnemu badaniu fizykalnemu i badaniu dermatologicznemu. Po przeprowadzeniu oznaczeń biochemicznych, Doktorantka dokonała analizy statystycznej różnic stężeń badanych substancji między poszczególnymi grupami (pacjenci dializowani odczuwający świąd, pacjenci dializowani bez świądu oraz grupa kontrolna osób zdrowych) a także zbadała korelacje pomiędzy stężeniami badanych substancji a nasileniem świądu i jakością życia pacjentów.

Ilościową analizę wolnego i całkowitego siarczanu indoksyłu i siarczanu p-krezolu przeprowadzono w systemie LC-QTOF-MS składającym się systemu ultra wysokosprawnego chromatografu cieczowego Acquity Ultra-Performance Liquid Chromatography System

(Waters, Milford, MA, USA) sprzężonego z hybrydowym spektrometrem mas typu kwadrupol-analizator czasu przelotu (Xevo G2 Q-TOF MS, Waters, Milford, MA, USA).

W dwóch ostatnich badaniach przeprowadziła również ocenę nasilenia świądu, korzystając ze znanych wcześniej narzędzi (skala NRS) oraz nowo zwalidowanego kwestionariusza.

Edytorsko praca, łącznie ze wszystkimi publikacjami jest staranna, czytelna, ilustrowana wieloma wykresami, rycinami i tabelami.

Podsumowując tę część pracy, stwierdzam, że napisana jest z dużym znawstwem zagadnień podjętej problematyki.

Podsumowanie

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska lek. Karoliny Świerczyńskiej-Mróż, zatytułowana „Kliniczne i patogenetyczne aspekty świądu mocznicowego”, stanowi **oryginalne rozwiązanie problemu naukowego**. Wskazuje również, że Doktorantka jest **bardzo dobrze przygotowana do prowadzenia badań naukowych, w sposób rzetelny przeprowadziła badania i krytycznie je przeanalizowała. Wartość naukową pracy oceniam bardzo wysoko**. Wybór podjętej problematyki badawczej uważam za **bardzo trafny i aktualny**. Uzyskane wyniki mają **duże znaczenie naukowe** (przyczyniają się do poszerzenia wiedzy) i **praktyczne**. Prace, które powstały na podstawie przeprowadzonych badań znalazły uznanie i zostały opublikowane w renomowanych czasopismach naukowych o zasięgu międzynarodowym. Przy przygotowywaniu publikacji oraz dysertacji Doktorantka wykazała się **bardzo dobrą znajomością literatury tematu oraz umiejętnością doboru i wykorzystania adekwatnej tematycznie, anglojęzycznej literatury**. Praca została przygotowana **bardzo poprawnie pod względem formalno-językowym, stylistycznym i interpunkcyjnym, ma poprawny układ i cechuje się prawidłową strukturą podziału treści**.

Rozprawa doktorska lek. Karoliny Świerczyńskiej-Mróż spełnia, w mojej ocenie, warunki określone w art. 187 ust.1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (tj. Dz.U.2018 poz.1668), w związku z powyższym wnoszę do Rady Dyscypliny Nauki Medyczne Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu, o dopuszczenie lek.

Karoliny Świerczyńskiej-Mróż do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Jednocześnie **wnoszę o wyróżnienie pracy**, biorąc od uwagę: bardzo dobrze opracowany i przygotowany projekt badawczy, wykorzystanie różnorodnych metod i narzędzi badawczych, profesjonalnie opracowanie wyników badań, a także bardzo duże znaczenie praktyczne badań. Istotne jest również opublikowanie wyników projektu badawczego w czasopiśmie o wysokim współczynniku wpływu IF.

KIEROWNIK
Katedry i Kliniki Chorób Skórnych
i Wenerycznych PUM

prof. dr hab. n. med. Mariola Marchlewicz

Prof. dr hab. n. med. Mariola Marchlewicz